

Ocenianie uczniów na lekcjach religii w szkole Wybrane zagadnienia

Ks. dr Robert Strus

1. Najważniejsze cele oceniania na lekcjach religii w szkole

Ocenianie na lekcjach religii w szkole podobnie jak i na innych przedmiotach posiada następujące najważniejsze cele:

- Informacyjny – polega na poinformowaniu ucznia i rodziców o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia oraz poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie, podaniu informacji o jakości pracy ucznia nad zdobywaniem wiedzy i umiejętności oraz podaniu informacji o wkładzie pracy ucznia w wywiązywaniu się z obowiązków.
- Motywacyjny – polega na motywowaniu ucznia do dalszej pracy oraz pomocy mu w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju.
- Diagnozujący – polega na rozpoznaniu poziomu uzyskanych osiągnięć w stosunku do wymagań programowych, umożliwieniu nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej, poprawie efektywności procesu nauczania, dostarczeniu nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia.

2. Kryteria oceniania uczniów z religii

Szczegółowe przepisy regulujące zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów z religii, zostały wydane w 2008 roku przez Komisję Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, jako *Zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach*. Dokument ten przede wszystkim podkreśla, że podstawowe kryteria oceniania uczniów z religii, to: poziom i postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z *Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* oraz realizowanego przez nauczyciela programu nauczania. Ocenianiu nie podlegają praktyki religijne [§ 2. *Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)*].

Każdy nauczyciel religii ma obowiązek zapoznać uczniów i rodziców (prawnych opiekunów) o kryteriach oceniania, czyli wymaganiach edukacyjnych, potrzebnych do uzyskania oceny śródrocznej i rocznej z religii. Jego zadaniem jest poinformować o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych oraz przekazać uczniom informację na temat warunków i sposobów uzyskania z religii oceny rocznej wyższej niż jest przewidywana [§ 4. *Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)*].

3. Wliczanie oceny z religii do średniej ocen

Ocena z religii wlicza się do średniej ocen tylko tym uczniom, którzy wyrazili wolę uczestniczenia w lekcji religii [§ 20 ust. 4a *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania,*

klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. 2007 nr 130 poz. 906 z późn. zm.)].

4. W jaki sposób wystawić ocenę uczniowi, który po rezygnacji powraca na lekcje religii?

W przypadku, gdy uczeń zrezygnuje z lekcji religii, nauczyciel nie może wystawić ocen śródrocznych i rocznych z religii oraz w dokumentacji przebiegu nauczania nie może dokonać żadnych wpisów. Natomiast w przypadku, gdy uczeń nie uczęszczał na lekcje religii lub przerwał edukację religijną i postanowił znów uczęszczać na lekcje religii, podejmuje wówczas naukę religii zgodnie z programem klasy, do której przynależy. Nauczyciel pozytywną ocenę roczną z nauki religii może wystawić tylko temu uczniowi, który w klasie programowo niższej został sklasyfikowany na pozytywną ocenę roczną. Aby uzyskać taką ocenę z poprzedniego roku nauczania, uczeń musi uzupełniać braki po uzgodnieniu z nauczycielem religii. Przy ustalaniu ocen śródrocznych i rocznych z zaległego roku, nauczyciel uwzględnia również oceny bieżące, które uczeń zdobył w wyniku uzupełniania braków. W sytuacji, gdy uczeń nie może nadrobić braków w ciągu roku szkolnego, aby rozpocząć w kolejnym roku szkolnym nauczanie religii, musi przystąpić do egzaminu klasyfikacyjnego. Egzamin ten obejmuje cały materiał treściowy zawarty w programie nauczania, którego uczeń nie zrealizował we wcześniejszym latach kształcenia [§ 8 ust. 3-4. *Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)].*

5. Ocena niedostateczna z religii a promocja ucznia do następnej klasy

Ocena roczna z religii lub brak klasyfikacji nie wpływa na promocję ucznia do klasy programowo wyższej ani na ukończenie szkoły. Uczeń, który nie otrzymał oceny rocznej z religii lub uzyskał niedostateczną, powinien uzupełnić braki w następnym roku szkolnym, przy uwzględnieniu form i terminów ustalonych przez nauczyciela religii [§ 10 ust. 1-2. *Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)].*

6. Dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom

Nauczyciel religii, tak jak każdy nauczyciel, musi umieć podolać temu problemowi. Podstawowym celem dostosowania wymagań jest przede wszystkim wyrównanie szans uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno-motywacyjnej. Samo dostosowanie polega przede wszystkim na modyfikacji procesu dydaktycznego po to, aby uczniowie mogli sprostać stawianym im wymaganiom. Dostosowanie wymagań edukacyjnych nie może być celem samym w sobie. Powinno ono objąć zarówno warunki przebiegu procesu edukacyjnego, czyli zasady, metody, formy i środki dydaktyczne, jak i samą organizację przebiegu nauczania polegającą na tym, aby dostosować go do konkretnej dysfunkcji dziecka. Dostosowanie musi objąć również metody i formy sprawdzania wiedzy ucznia oraz same kryteria oceniania uwzględniające trudności dziecka w przyswajaniu wiedzy i wysiłek włożony w jej opanowanie. Niejednokrotnie wystarcza uczniowi tylko dostosowanie

pod względem formy. Jednak nie zawsze tak jest i zdarzają się dzieci, gdzie oprócz formy należy dostosować również treść przekazywanych informacji. [§ 6. *Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEF-C-464/08ZASADY)].*

7. Informowanie przez nauczyciela religii proboszcza o ocenach uczniów oraz uczniach, którzy nie uczęszczają na religię a prawo do ochrony danych osobowych

Katecheta ma prawo udostępniać proboszczowi informacje o uczęszczaniu ucznia na lekcje religii oraz o wynikach nauki, jeśli uczeń jest członkiem Kościoła katolickiego¹. W przypadku innych Kościołów i związków wyznaniowych obowiązuje analogiczna zasada. Przekazywanie takich informacji proboszczowi przez katechetę nie jest łamaniem prawa dotyczącego ochrony danych osobowych. (Oczywiście proboszcz nie może tych informacji publikować!)²

Proboszcz jako odpowiedzialny za nauczanie religii na terenie parafii i upoważniony na mocy przepisów oświatowych do wizytowania lekcji religii, ma prawo dowiadywać się od katechety zatrudnionego w szkole, którzy uczniowie należący do Kościoła katolickiego uczestniczą w zajęciach z religii. Gdyby jednak w zajęciach z religii wyznania katolickiego uczestniczył uczeń nienależący do tego Kościoła, udostępnianie jego danych osobowych przez nauczyciela religii powinno się odbywać wyłącznie za jego zgodą lub zgodą jego rodziców (opiekunów prawnych) [*Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej z upoważnienia ministra na zapytanie nr 5057 w sprawie wyników postępowania dotyczącego przekazywania przez katechetów danych osobowych uczniów nieuczęszczających na religię do parafii Kościoła katolickiego. Źródło: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/4D8322A6> (08.08.2014 r.)*].

8. Podstawowe zadania nauczyciela religii w związku z ocenianiem

- Stworzenie przedmiotowego systemu oceniania, który jest zgodny z wewnątrzszkolnym systemem oceniania i zawiera wymagania edukacyjne na poszczególne oceny wynikające z programu nauczania i funkcji katechezy szkolnej.
- Zapoznanie uczniów na początku nowego roku szkolnego z kryteriami oceniania (przedmiotowy systemem oceniania).
- Dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów.
- Przestrzeganie zasad oceniania szkolnego.
- Informowanie uczniów o ocenach oraz uzasadnianie ich (na prośbę uczniów).
- Ustalanie ocen śródrocznych i rocznych z religii.

---

¹ Na początku marca 2009 roku media podały, że katecheta w VI LO w Gdańsku zebrał adresy uczniów, którzy nie chodzą na lekcje religii i przesłał je do parafii w miejscach ich zamieszkania. Sprawa została też zgłoszona do prokuratury. Na podstawie wyjaśnień i opinii zebranych w trakcie postępowania sprawdzającego, a w szczególności opinii głównego inspektora danych osobowych z kwietnia br., prokuratura rejonowa nie doszukała się znamion przestępstwa. W związku z tym postanowieniem Prokuratura Rejonowa Gdańsk-Śródmieście z dnia 24 kwietnia 2009 r. sygn. akt 3 Ds 67/09 odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie dotyczącej przetwarzania danych osobowych uczniów, tj. o czyn z art. 49 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, o czym zawiadomiła dyrektora Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdańsku (źródło: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/4D8322A6> [08.01.2013 r.]).

² Więcej na ten temat:

http://www.giodo.gov.pl/560/id_art/3055/j/pl/ (08.01.2013 r.),

http://www.giodo.gov.pl/data/filemanager_pl/wsp_krajowa/KEP.pdf (08.01.2013 r.),

<http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/4D8322A6> (08.01.2013 r.).

9. Najczęstsze błędy popełniane przy ocenianiu uczniów na lekcjach religii w szkole

- Brak jasnych kryteriów oceniania (przedmiotowego systemem oceniania).
- Wystawianie wszystkim uczniom ocen bardzo dobrych lub celujących bez względu na poziom opanowania przez nich wiedzy i umiejętności oraz zaangażowanie w lekcje religii.
- Nieuwzględnianie indywidualnych cech i możliwości ucznia.
- Nacisk na negatywy w komentarzu do oceny.
- Niestworzenie możliwości poprawy oceny przez uczniów.